

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної та
науково-педагогічної роботи

Віталій КОБЕЦЬ

« 18 » 09 *20 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

Факультет економіки і менеджменту

Кафедра фінансів, обліку та підприємництва

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

Курс II

Ступінь вищої освіти Бакалавр

Форма навчання денна

Херсон 2020-2021 н. р.

Робоча програма навчальної практики для студентів спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування денної форми навчання СВО «Бакалавр».

Розробник: Мохненко А.С., професор, доктор економічних наук

Робоча програма **затверджена** на засіданні кафедри фінансів, обліку та підприємництва
Протокол від 07 вересня 2020 року №1

Завідувач кафедри

Андрій МОХНЕНКО

1. Вступ

Робоча програма про проходження навчальної практики здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 2 курсу факультету економіки і менеджменту спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" розроблена у відповідності до [Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України](#), затвердженого наказом Міністерства освіти України від 8.04.1993 р. №93, [Положення про організацію освітнього процесу у Херсонському державному університеті](#), [Положення про проведення практики студентів ХДУ](#), [Наскрізної програми практики студентів 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" та навчального плану підготовки цієї спеціальності](#).

Робочі програми практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є основним навчально-методичним документом для здобувачів, керівників практик від університету та баз практики. Практика здобувачів передбачає безперервність та послідовність її проведення для одержання потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь. Вона є суттєвою складовою частиною освітнього процесу підготовки кадрів фінансистів.

На першому етапі проходження практики згідно з навчальними планами підготовки студентів-фінансистів на денній формі навчання передбачена навчальна практика.

Компетенції, якими мають володіти здобувачі-практиканти під час проходження навчальної практики:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК10. Здатність працювати у команді.
- ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК12. Здатність працювати автономно.

Спеціальні компетентності:

СК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК2. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК3. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК5. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати

свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

Важливе значення щодо якості проходження навчальної практики має чітке виконання своїх обов'язків як студентами – практикантами, так і керівниками від бази практики та університету. Основні їх обов'язки приведені нижче.

Здобувач – практикант зобов'язаний:

- до початку практики одержати консультацію щодо оформлення документів (на настановчій конференції з практики або в індивідуальному порядку);
- своєчасно прибути на базу практики;
- вивчити й суворо дотримуватись правил безпеки життєдіяльності й виробничої санітарії;
- у повному обсязі виконати всі завдання програми практики;
- скласти календарний графік проходження практики та залікових заходів, погодивши його з керівником від бази практики й викладачами – керівниками практики за фахом;
- вести щоденник проходження практики;
- працювати відповідно до внутрішнього розпорядку бази практики (КЗпП України);
- своєчасно оформити всі документи з практики у формі звіту й скласти залік з практики;
- проходити практику в терміни, визначені наказом по університету. Зміна строків проходження практики з поважних обставин, подовження терміну практики або надання індивідуального терміну проходження практики здійснюється розпорядженням проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи за поданням декана факультету.

Практика здобувачів проводиться на базових підприємствах, організаціях і установах, які мають можливість забезпечити виконання затвердженої програми. При наявності цільових замовлень на підготовку спеціаліста місце проходження практики

студентом може визначитись підприємством, яке видало таке замовлення.

Студенти можуть самостійно з дозволу керівника навчальної практики факультету підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для реалізації. Проходження практики здобувачами здійснюється у відповідності з цією програмою та індивідуальними завданнями, а також методичних вказівок керівників безпосередньо на робочому місці.

Від баз практики керівництво практикою здобувачів здійснюється висококваліфікованими спеціалістами – начальниками або заступниками начальників відділів або провідними спеціалістами по виробничо-економічному плануванню, фінансах і бухгалтерському обліку підприємств, фірм, комерційних банків та інших установ і організацій.

Керівники від баз практики забезпечують практикантам належні умови для виконання програми практики. Вони проводять індивідуальний інструктаж здобувачів-практикантів, організують ознайомчі екскурсії по базі практики, програми яких передбачають вивчення функцій відповідних підрозділів, характеру їх діяльності, переліку, змісту, порядку виконання окремих видів діяльності і ведення документації, посадових обов'язків персоналу і ін. Керівники від баз практики також видають здобувачам завдання на виконання певних робіт, що стосуються роботи відділу, де проходить практика, контролюють виконання здобувачем календарного плану-графіка, правил внутрішнього розпорядку і своєчасно інформують керівника практики від університету про наявні порушення.

Під час практики передбачається проведення системи додаткових занять, групових та індивідуальних консультацій студентам-практикантам.

Конкретні теми занять визначаються специфікою баз практики, та індивідуальними професійними потребами практикантів.

Керівники від баз практики готують відгук-характеристику на практиканта, в якій відображають його відношення до роботи, його знання нормативної бази, готовність до самостійної роботи по спеціальності, а в кінці виставляють оцінку за проходження практики.

Бази практики в особі керівників разом з керівником практики від університету несуть відповідальність за організацію, високу якість і результати проходження практики здобувачами, в тому числі за створення безпечних умов проходження практики.

Групові керівники практики від університету повинні:

- узгодити порядок проходження практики з керівниками баз практики і перевірити їх готовність до прийому здобувачів;
- провести індивідуальний інструктаж здобувачів – практикантів;
- забезпечити практикантам належні умови для виконання програми практики;
- підготувати і видати здобувачам – практикантам індивідуальні завдання;
- контролювати проходження практики здобувачами, постійно підтримувати зв'язок з керівниками від баз практики;
- періодично інформувати декана факультету, завідувача кафедри, керівника практиками від факультету про хід практики, вирішувати з ними поточні питання;
- прийняти і оцінити звіти практикантів в складі комісії від факультету;
- дати письмову характеристику на практиканта, в якій відобразити відношення студента до практики, його старанність, дисциплінованість, рівень виконання індивідуального завдання і т.д., з виставленням заліку за проходження практики.

2. Мета і завдання практики

Метою навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання первинних професійних умінь і навичок із загально-професійних та спеціальних дисциплін, формування компетентностей згідно з вимогами освітнього стандарту.

Задачі практики:

- вивчення законодавчих та нормативних актів, що регламентують діяльність господарюючих суб'єктів;
- знайомство з історією господарюючих суб'єктів;
- вивчення окремих складових діяльності господарюючих суб'єктів;
- отримання знань та способів їх використання в сфері діяльності господарюючих суб'єктів;
- ознайомлення з системою звітності господарюючих суб'єктів;
- формування у здобувачів практичних навичок обробки інформації, що стосується окремих складових діяльності господарюючих суб'єктів.

База практики студентів

Навчальна практика студентів проводиться в спеціалізованих кредитно-фінансових інститутах та провідних підприємствах м. Херсон, які мають можливості забезпечити виконання затвердженої програми. Проходження практики студентами здійснюється у відповідності з цією програмою та індивідуальними завданнями, а також методичних вказівок безпосередньо на робочому місці.

Графік проведення навчальної практики студентів

Курс	Семестр	Види практики	Тривалість проведення (тижнів)	Термін проведення	База практик	Відповідальний підрозділ
1	2	3	4	5	6	7
2	4	Навчальна	2	10-24 червня 2021 року	- спеціалізовані кредитно-фінансові інститути - провідні підприємства м. Херсон	Кафедра фінансів, обліку та підприємництва

3. Зміст практики

Навчальна практика організовуються без відриву від навчання і проводяться на діючих підприємствах, установах, організаціях, а також у структурних підрозділах університету.

Навчальна практика передбачає відвідування та участь здобувачів у проведенні екскурсій на підприємствах, фірмах, установах та організаціях, безпосередню участь студентів у підготовці та проведенні семінарів, конференцій, конкурсів, «круглих столів» і т.п.

В період проходження практики здобувачі повинні суворо виконувати правила охорони праці і протипожежної безпеки, що прийняті на базі практики з обов'язковим проходженням інструктажів.

Змістом практики передбачається виконання таких завдань і робіт:

1. Ознайомитись з діяльністю господарюючих суб'єктів та основними документами в яких відображені результати господарської діяльності;
2. Вивчити діяльність господарюючого суб'єкта, ознайомитись з статутом, структурою, призначенням і функціями окремих структурних підрозділів, чинниками що впливають на діяльність.
3. Ознайомитись з організацією профільної діяльності, з видами продукції та

послугами, які надає; визначити основні показники економічної діяльності.

4. Узагальнити результати аналізування і вивчення профільної діяльності господарюючих суб'єктів, зробити висновки.

3.1. Види робіт під час практики

Для одержання повної уяви про базу практики, її структуру, виробничу діяльність, діючу систему управління, взаємодію її окремих підрозділів керівник від бази практики проводить зі здобувачами ознайомчу екскурсію по базі практики. Можливі конкретні екскурсії на окремі підрозділи для забезпечення виконання здобувачами індивідуальних завдань. Як варіант, згідно плану проведення практики керівники від баз практики або інші провідні спеціалісти проводять заняття у вигляді лекцій, семінарів і практичних робіт, які розкривають практикантам секрети їх майбутньої спеціальності, перспективи розвитку відповідної бази практики в цілому. Бажано, щоб до звіту здобувачів про проходження практики були додані проспекти про діяльність бази практики.

Дистанційна форма проходження практики

Карантинні обмеження, надзвичайні ситуації техногенного або природного характеру можуть внести корективи в організацію освітнього процесу. Тому, за рішенням вченої ради, окремі теми освітніх компонентів здобувачі можуть опановувати у дистанційній формі. В цьому випадку використовуються різні технічні засоби комунікації.

Організація навчання за дистанційною формою регламентується як загальнодержавними нормативними документами (Закон України «Про освіту», наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 (зі змінами) «Про затвердження Положення про дистанційне навчання»), так і Положенням про дистанційне навчання в ХДУ (наказ ХДУ від 14.02.2014 № 140-Д).

Для забезпечення дистанційного проходження навчальної практики використовуються технології дистанційного навчання, методичні та дидактичні матеріали для самостійної роботи здобувачів.

В умовах дистанційного проходження практики зміст завдань може змінюватися в залежності від режиму та форми роботи бази практики під час карантину. Залікові заходи проводяться у вигляді онлайн-занять. Звітна документація подається викладачу-керівнику практики в електронному вигляді (на e-mail, Viber або ін.).

Щоденник практики розташовується на Google-диску факультету та заповнюється в електронному вигляді з подальшим його пред'явленням у роздрукованому вигляді.

3.2. Список рекомендованої літератури (навчально-методичні видання)

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств [текст] навч. посіб. / М. Д. Бедринець, Л. П. Довгань. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.

2. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : навч. посіб. / О. Т. Коваль, Ю. Б. Колупаєв, В. В. Пархоменко ; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. - Київ : Консультант, 2017. - 256 с.

3. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : навч. посіб. / [Гурова К. Д. та ін.]. - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2018. - 792 с.

4. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник для ст-ів ВНЗ / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 504 с.

5. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посіб. / [Яцух О. О. та ін. ; за ред. О. О. Яцух] ; Тавр. держ. агротехнол. ун-т. - Мелітополь : Вид. буд. Мелітоп. міськ. друк., 2018. - 290 с.

6. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посіб. / [Аніловська Г. Я. та ін. ; за ред. Г.

Я. Аніловської, І. Б. Висоцької] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : ЛьвДУВС, 2018. - 439 с.

7. Савлук М. І. Банківські операції : підручник / М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна – 3є вид., перероб. і доп. – К. – КНЕУ, 2018. – 608 с.

8. Міщенко В. І. Банківські операції : підручник / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська, О. Г. Коренева. – 2ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2017. – 796 с.

9. Мороз А. М. Банківські операції: підручник. - 2ге вид., випр. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна. - К.: КНЕУ, 2018. - 476 с.

10. Банківські операції [Текст] : зб. практ. завдань / уклад.: О. М. Гладчук, О. Ю. Антохова ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2018. - 199 с.

3.3. Методичні рекомендації

Навчальна практика проводиться в декілька етапів. На першому етапі здійснюється спрощене узагальнення теоретико-методологічних основ концепцій сучасних фінансів, діючої системи управління підприємством, існуючого фінансово-кредитного механізму на підприємстві (банку). На другому етапі відбувається вивчення структури установи, де проводиться практика, його мети і основних завдань, організаційних засад діяльності, нормативно-правової документації, на якій ґрунтується його діяльність. На третьому етапі здобувачі вищої освіти-практикант повинен зосередитися на вивченні основних функцій, професійних вимог до фінансиста. Окрім ознайомлення з професійною діяльністю фахівця з фінансів на практиці, здобувачі вищої освіти ознайомлюються з типовими посадовими інструкціями для посад адміністративного фахового спрямування. На четвертому етапі відбувається самостійна робота здобувачів вищої освіти під час реалізації того чи іншого конкретного завдання. На п'ятому, заключному, етапі здобувачі вищої освіти підводять підсумки проходження практики з обов'язковим написанням письмового звіту практики

3.4. Питання до заліку

1. Поняття підприємства, фінансово-кредитних установ, цілі і напрямки їх діяльності.
2. Правові основи функціонування.
3. Класифікація підприємств.
4. Структура підрозділів господарюючого суб'єкта.
5. Добровільні та інституційні об'єднання підприємств.
6. Виробнича програма підприємства.
7. Продукція як основний результат діяльності підприємства.
8. Сутність, значення та основні етапи розробки виробничої програми підприємства.
9. Показники виробничої програми.
10. Виробничі фонди підприємства.
11. Класифікація та структура основних фондів.
12. Оцінка основних фондів.
13. Спрацювання, амортизація та відтворення основних фондів.
14. Ефективність відтворення та використання основних фондів.
15. Склад і структура оборотних фондів підприємства.
16. Оборотні кошти і джерела їх формування.
17. Управління (нормування) оборотними коштами.
18. Показники оборотності (ефективності використання) оборотних коштів. Напрямки покращення використання оборотних коштів.
19. Нематеріальні ресурси підприємства.
20. Нематеріальні активи підприємства.
21. Структура комерційного банку.
22. Характеристика структурних підрозділів банку.
23. Діяльність банку на фінансовому ринку.

24. Доходи банку.
25. Витрати банку.
26. Діяльність страхової компанії.
27. Стратегія розвитку страхової компанії.
28. Види та форми діяльності страхової компанії.

4. Форми й методи контролю

Керівники від баз практики та групові керівники від університету здійснюють поточний і підсумковий контроль за виконанням студентами встановленого режиму праці, часу початку та закінчення роботи, якості ведення поточних записів щодо ведення щоденника з практики, виконанням виробничих та індивідуальних завдань. З цією метою групові керівники повинні два рази на тиждень відвідувати бази практики, зустрічатись з керівниками від баз практики і вирішувати всі питання і проблеми, що виникли в період проходження практики. Після закінчення практики і підготовки звіту студенти повинні скласти залік перед комісією факультету.

5. Вимоги до звіту

Студенти-практиканти повинні підготувати звіт про проходження практики після закінчення практики і здати його груповому керівникові. Звіт повинен складатись з 2-х частин: докладного звіту про проходження практики на 10-15 сторінках друкованого тексту і щоденника практиканта з коротким звітом про проходження практики щодо виконання індивідуального завдання.

6. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання результатів виробничої практики визначені на підставі «Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті» від 07.09.2020 р.

Практика оцінюється окремо за 100-бальною шкалою, за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Складники загальної оцінки за практику визначає керівник практики від кафедри. Підсумкова оцінка враховує оцінку:

- керівника від бази практики;
- керівника від кафедри;
- презентації здобувачем результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповіді на запитання.

Складові оцінювання виробничої практики

Зміст роботи	Оформлення	Захист звіту	Разом
---------------------	-------------------	---------------------	--------------

Оцінка від бази практики	Оцінка керівника практики з фаху	результатів		
до 30 балів	до 30 балів	до 20 балів	до 20 балів	100 балів

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Рівні прояву критеріїв</i>
90-100	відмінно	A	Всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати знання, пов'язані з прийняттям самостійних рішень під час виконання завдань у реальних умовах роботи туристичної компанії. Виявлено вміння проводити вивчення і узагальнення досвіду виробничої роботи фахівців, будувати стосунки з робітниками. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.
82-89	добре	B	Всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента використовувати знання. Виявлено вміння проводити вивчення і узагальнення досвіду виробничої роботи фахівців, будувати стосунки з робітниками. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.
74-81		C	Всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати використовувати знання, пов'язані з прийняттям рішень під час виконання завдань у реальних умовах роботи туристичної компанії, але за допомогою керівника. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.
64-73	задовільно	D	Всі завдання практики виконано на задовільному рівні, студент застосовує знання з виконання завдань за допомогою керівника. Звіт подано у встановлений термін, але він має недоліки у оформленні.
60-63	задовільно	E	Всі завдання практики виконано на задовільному рівні, студент застосовує знання з виконання завдань за допомогою керівника. Звіт подано із запізненням, який містить деякі неточності у структурних елементах та має недоліки у оформленні.
35-59	незадовільно	FX	Завдання практики виконано фрагментарно, студент не може застосовувати знання з виконання завдань. Звіт подано із запізненням, який містить значні неточності у структурних елементах та має недоліки у оформленні.
1-34	незадовільно	F	Завдання практики не виконано.